

УДК 070.481(09)

Анна Каюк

ТРАНСФОРМАЦІЇ В РЕДАКЦІЙНІЙ ПОЛІТИЦІ ЖУРНАЛУ «ОГОНЕК» В ПЕРЕДДЕНЬ «ПЕРЕБУДОВИ»

У статті подано огляд матеріалів журналу «Огонек» за 1986 р. На основі структурного та проблемно-тематичного аналізу публікацій виявлено надмірну консервативність та заідеологізованість матеріалів тижневика. Охарактеризовані зміни в напрямку демократизації публікацій, що пов'язуються з появою нового головного редактора – В. Коротича. Детально описана нова концепція журналу, що сприяла перетворенню «Огонька» в рупор перебудови.

Ключові слова: «Огонек», «гласність», «перебудова», масове видання, тематика публікацій.

Актуальність обраної проблеми ґрунтується на тому, що на сьогоднішній день, періодика доби перебудови постає як джерельний комплекс з вивчення вітчизняної історії в цілому, а також дослідження такого явища, як історична свідомість суспільства останнього десятиліття ХХ ст. Серед усього масиву преси слід виділити літературно-художні та суспільно-політичні журнали. За радянських часів саме вони висловлювали течії суспільно-політичної думки, будучи чимось на зразок клубів, які об'єднували навколо себе людей певного світосприйняття. Ці журнали найбільш повно відображали не тільки оновлений соціалістичний рух політичної думки, а й її еволюцію в антисоціалістичних, ліберальних, демократичних напрямках. Яскравим прикладом цього є тижневик «Огонек» – ілюстрований журнал, орієнтований на широку читацьку аудиторію. У добу перебудови журнал являв собою рупор нової демократичної преси, проте ще на початку 1980-х рр. тижневик був одним з найбільш консервативних журналів.

Матеріали масових видань того часу нерозривно пов'язані з політикою. Багато в чому вони формували в масовій свідомості ідеологію спочатку вдосконалення, а потім – розвінчання соціалізму. Мета статті полягає у дослідженні спрямованості публікацій журналу «Огонек» в переддень перебудови та вивченні трансформацій, що відбулися в редакційній політиці.

Основною джерельною базою даного дослідження є матеріали журналу «Огонек» за 1986 р. Окремі питання з цієї проблематики висвітлені у працях Н. Єлісєєвої [1], К. Єсікової [2], О. Гордіної [3], Е. Міцкевич [4]. Проте, і надалі вказана тема потребує подальших ґрунтовних досліджень.

«Огонек» – видання з великою історією, за більш ніж столітній період свого існування журнал зазнавав постійних видозмін. Варто звернути увагу, на важливу роль редактора, який несе повну відповідальність за політику свого видання, за те, які саме факти, і в якій формі будуть донесені до суспільства. Поет і журналіст А. Софронов, який керував виданням понад 30 років (1953–1986 рр.), в історії «Огонька» залишив неоднозначний слід і викликав в свій адрес багато критики. Зокрема, редактора звинувачували в антисемітизмі і сталінізмі, у зловживанні службовими повноваженнями і випишуванні самому собі гігантських гонорарів. Однак при цьому, у радянській культурі А. Софронов залишив більш вагомий слід як автор віршів, театральних п'єс і численних пісень, багато з яких, особливо у воєнний і повоєнний час, були справжніми хітами («Шумел сурово Брянский лес», «Огни Москвы», «Дай руку, товарищ далекий» і багато інших). Всі ці пісні залишилися в військовому минулому А. Сафронова, а в 70-і роки він уже здобув собі славу царедворця, який користувався заступництвом генерального секретаря Л. Брежнєва.

Існування будь-якої опозиції в СРСР офіційно відкидалося, публічне інакомислення суворо каралося. Так, після інтерв'ю академіка А. Сахарова іноземним засобам масової інформації з критикою дій радянського уряду в Афганістані, його позбавили всіх державних нагород та вислали під домашній арешт в м. Горький. Цензурі піддавалися не тільки повідомлення на актуальні теми, а й безліч історичних фактів періоду становлення радянської влади, що також входили до переліку заборонених тем в пресі. Показово широко відзначалися і обговорювалися ювілейні дати Другої світової війни. Публікації, так званого, софроновського «Огонька» повністю відповідали тогочасним вимогам радянської ідеології.

Незважаючи на нові віяння політики перебудови, а саме обрання курсу на демократизацію та гласність, зазначимо, що ще в 1986 р. номери «Огонька» є не найяскравішими зразками демократичної преси. На сторінках журналу містилася інформація про передовиків та «ударників» праці, стандартні публікації про трудові будні робітників і колгоспників. Наприклад, в № 3 за 1986 р. міститься широка публікація про Героя соціалістичної праці М. Кірсанова. В статті, за прикладом типового радянського нарису, описується старанність, працьовитість, небайдужість та активна громадянська позиція героя, саме його роблять прикладом для наслідування. Автор закінчує статтю словами, що на таких, як Михайло Іванович, тримається наша земля [5, с. 1]. Подібну

публікацію спостерігаємо в № 4, де мова йде про доярку Н. Смірнову. Авторкою акцентується увага, що Н. Смірнова не просто доярка, а лауреатка премії комсомолу Підмосков'я, адже саме Наташа отримала перше місце на міжнародному конкурсі молодих майстрів машинного доїння [6, с. 1]. В статті зазначається про комфортність життя в колгоспі, хороші заробітні плати та наявність всіх умов для власної реалізації. Також в публікації говориться про комсомольський запал Н. Смірнкової, що й виявляється запорукою її успіхів.

Звернемо увагу, що в подібному стилі публікувалися матеріали, не тільки про «ударників праці», а й про досягнення цілих областей та промислових комплексів. Яскравим свідченням цього служить стаття в № 6 за 1986 р. про нагородження Калужської області за успішне виконання плану на 1985 р. [7, с. 2]. Про гігантів п'ятирічки йдеться в № 9, автор пише про потужність в мільйон кіловат, яку має один серійний паротурбінний агрегат, що випускається виробничим об'єднанням атомного турбобудування «Харківським турбінним заводом» імені С. М. Кірова [8, с. 1]. В № 11 міститься стаття про запрошення кореспондентів «Огонька» на звітне річне зібрання колгоспу «Риту аушра» в Лабунаві, Литовська РСР [9, с. 11]. За звичною схемою в публікації йдеться про економічні досягнення та високий рівень життя колгоспників. Варто зазначити, що подібні публікації, в більшості випадків, розміщувалися на перших сторінках журналу. Це може свідчити про надання цим матеріалам надмірної важливості та актуальності з боку редакції.

Матеріали тижневика були перенасичені радянською пропагандою. Журнал під № 11 за 1986 р. присвячений XXVII з'їзду комуністичної партії Радянського Союзу – «Задание на дом» В. Гуськов [10, с. 30], «Притягательная сила социализма» Х. Флоракис [11, с. 32], «Неоценимое подспорье» Атос Фава [12, с. 32]. Квітневий номер «Огонька» був цілком присвячений 116-й річниці від дня народження В. Леніна, а наступний за ним номер – святу Першого травня і демонстраціям. На вкладках журналу друкувалися фотографії партійного керівництва до всіх днів народження вождів і строго дотримувалися правила – кому кольорове фото, а кому чорно-біле [13]. Зазначимо, що в публікаціях журналу за 1986 р. помітна підвищена концентрація використання комуністичної фразеології. Часто використовується такі вислови як: робітники ідеологічного фронту, подавати приклад гласності, соціалістичний спосіб життя, буржуазна ідеологія і мораль.

Окремого розгляду потребує тема навмисного створення образу США, як найбільшого ворога Радянського Союзу. В публікаціях журналу «Огонек» на початок 1986 р. прослідковується тенденція негативного ставлення до США та їх політики. Про це свідчать самі назви публікацій. Наприклад, в № 1 міститься стаття під назвою «Укротить ядерного дракона» – цим драконом, звичайно ж, автор називає США [14, с. 4]. В цьому ж номері міститиметься ще ряд статей з подібною тематикою, показово описується важлива роль Радянського Союзу, як миротворця. Прикладом цього є стаття тодішнього редактора «Огонька» А. Софронова «Дело правое святое» [15, с. 6], публікація А. Прохорова «По законам познания и мира» [16, с. 4], матеріали інтерв'ю з Сол Блюмом (американським експертом в області ядерної стратегії) під назвою «Измена духу Женевы» [17, с. 5].

На сторінках журналу все більше починає набирати актуальності тема роззброєння та миру. В № 5 цій проблемі присвячено шість статей, в яких про США йдеться виключно в негативних рисах і водночас всіляко пропагуються досягнення Радянського Союзу. Зокрема, це такі публікації як: «За мир без войн, без оружия» [18, с. 1], «Ради всех землян» [19, с. 2], «Ответственность за будущее» [20, с. 3], «Слово за США» [21, с. 3], «Пусть победит разум» [22, с. 4], «Забота о судьбе планеты» [23, с. 4].

З приходом українського поета та публіциста В. Коротича на посаду головного редактора в журналі розпочалося нове життя. Одна з перших вимог нового редактора полягала в тому, щоб готувати матеріали, які було б цікаво читати самому, які хочеться обговорити з друзями і близькими [28]. В. Коротич, як правило, незмінно перебував у центрі уваги, двері до головного редактора завжди були відчинені для всіх бажаючих поспілкуватися з ним. Цей стиль повністю відповідав часу змін, що відбувалися в країні. Обираючи кадри, В. Коротич надавав перевагу не особистим, а діловим відносинам. Варто звернути увагу, що одним з перших розпоряджень нового редактора до відділу кадрів було взагалі не заповнювати в анкетах графу «національність», як таку, що не має відношення до ділових якостей працівника [13].

Якщо взяти редакцію середини 80-х рр., то 70 % її складу були працівники, що працювали ще за А. Софронова. Це свідчить про те, що слідуючи принципам демократії, масових звільнень не було, але публікувалися лише ті матеріали, які відповідали тогочасному духу перебудови та гласності. Таким чином змінювалася тематика матеріалів журналу. На місце політичних зведень, інтерв'ю-анкет з політичними діячами, нарисів про «ударників праці» приходять аналітичні статті про проблеми в різних сферах життя.

Софронівський «Огонек» у своїх публікаціях постійно когось виправляв і на когось доносив. В. Коротич повністю викоринив цей стиль з журналу. На сторінках видання не опубліковано жодного з так званих «відкритих листів».

Особливої актуальності почала набувати історична тематика. В журналі публікувалися все більше яскравих фактів і документів, а не пропагандистських штампів. Так, в № 48 за 1986 р. читачеві надаються фрагменти з документальної оповіді Ігоря Іцкова і Марини Бабак про маршала Г. Жукова [32, с. 5]. Ця оповідь має своє продовження і в наступних номерах «Огонька», а саме в № 49, 50, 51.

Характерним для журналу є те, що за кінець 1986 р. починають з'являтися публікації на теми, що раніше були заборонені. Так в № 37 опублікований уривок з роману «Белые одежды» В. Дудинцева [36, с. 10], де мова йдеться про період після 1948 р., а саме про Т. Лисенка та складну ситуацію в біологічній науці. Ще неодноразово до цієї теми будуть повертатися автори «Огонька». Також характерним є постійне зростання інтересу до тематики «ворогів народу». Однією з перших публікацій на цю тему в журналі «Огонек» стала стаття в № 26 за 1987 р., де йшлося про життєвий шлях Ф. Раскольникова, та те як його зробили ворогом народу, надається інформація про відкритий лист Раскольникова до Сталіна [37, с. 4].

Зазначимо, про популярність використання наукових термінів у журналі, які раніше зустрічалися лише в спеціальній літературі, в основному, з області економіки. У роки перебудови масовому читачеві довелося освоювати не тільки ази політики і економіки, а й відповідну термінологію. Зокрема, у журналі «Огонек», використовуються такі терміни, як світовий кінопрокатний ринок, інфраструктура, демократизація, правова держава, позаекономічний примус, прецедент, кон'юнктура, оподаткування, інфляція.

Поступово разом зі зміною тематики матеріалів журналу відбувається зміна авторської позиції на користь все ширшої відкритості і, як наслідок, індивідуальної авторської стилістичної забарвленості тексту. Варто звернути увагу на зміни у веденні інтерв'ю. Діалог, до якого неодноразово закликав в своїх виступах М. Горбачов, стає одним з ключових прийомів оновленої публіцистики. На сторінках журналу постійно публікуються не лише інтерв'ю, а й листи до редакції. Навіть всередині монологічного журналістського тексту виникають елементи діалогу: автори «Огонька» часто використовують риторичні питання, наводять різні точки зору, прагнучи забезпечити плюралізм думок [24, с. 86]. Використання стилістично зниженої лексики – один з прийомів, за допомогою яких виражалася активна авторська позиція і скорочувалася дистанція «журналіст-читач». Замість звичного офіційного журналіста, який говорить від імені партії, з'являється журналіст, що говорить від свого імені, автор-співрозмовник [25, с. 4].

Важливою зміною в редакторській політиці було відновлення і налагодження зв'язку «читач-журнал-читач». В № 34 редакція тижневика опублікувала анкету «Хто я?», всі бажаючі могли відповідати на запитання та надсилати листи в яких розповідали про себе. В № 47 ці листи читачів були опубліковані. Здебільшого це були не просто короткі, формальні відповіді на поставлені запитання. В них висвітлювалася людська доля, історія пошуків свого місця в житті, радісні та трагічні моменти, навіть траплялися цинічні зізнання [26, с. 10]. В № 37 є публікація Н. Бумагіної ««Шары» белые и черные» [27, с. 18], де авторка бере інтерв'ю в читачів журналу. Її цікавить, що подобається в «Огоньку», які недоліки має журнал, вислуховує пропозиції, бере до уваги нові теми, які б цікавили суспільство. Також багато уваги приділялося роботі з читачькими листами в рубриці «Слово читача. Пошта Огонька». На сторінках журналу виникали різноманітні обговорення, або ж дискусії між самими читачами.

У середині 80-х рр. «Огонек» змінювався сам і старався змінити навколишнє життя. Була створена нова концепція журналу: бути авторитетним і правдивим співрозмовником для всіх верств суспільства, активно сприймати ідеї перебудови; створення формату журналу демократичного спрямування відповідно до запитів суспільства; випускати багатопрофільні додатки; розробляти форми інтерактивної взаємодії читача з журналом і читачького загалу між собою.

Узагальнимо, що в умовах безперервного будівництва комунізму головним завданням засобів масової інформації в Радянському Союзі було інформувати населення про трудові досягнення радянських людей. У газетах і журналах повідомлялося про успіхи в створенні великих промислових комплексів, про освоєння космосу, але замовчувалися проблеми низької якості продукції та дефіциту, майже не було згадок про небувалий розмах тіньової економіки. Преса рясніла похвалами на адресу Л. Брежнєва, багаторазово видавалися і перевидувалися збірки його статей та виступів. Аналізуючи матеріали журналу «Огонек» на початку 1986 р., ми бачимо, що публікаціям властиві помпезність, надмірна похвала на адресу партії та уряду, відхід від актуальних проблем, ігнорування існуючих протиріч в суспільно-політичному та економічному житті країни. Ситуація змінилася з обранням нового редактора – В. Коротича.

У журналі почали з'являтися публікації матеріалів, принципово нових за змістом і формою, що відповідали за жанром і стилем не пропагандистським канонам, а інтересу читача. Про популярність журналу свідчить не тільки збільшення тиражу (при В. Коротичі тираж зріс у три рази – з 1,5 – до 4,5 млн примірників), а й велика кількість листів яка надходила до редакції. Так, в 1986 р. редакція отримала 15 372 листа, в 1987 р. – 49618, а в 1988 р. – 112842 [39, с. 6]. В редакцію журналу писали про те, чого не хотіла чути і визнавати радянська влада – про погані квартири і злиденне життя, про безправ'я, безробіття і багато іншого, що не могло потрапити на сторінки благополучної партійної преси. Журнал «Огонек», відділившись від канонів радянської журналістики, підкреслював роль автора в процесі комунікації, його думку, позицію, а також вміння вступити в діалог з читачем. Подальші зміни в редакторській політиці сприяли перетворенню журналу в рупор перебудови.

Список використаних джерел

1. Елисеєва Н. Советское прошлое: начало переоценки / Н. Елисеєва // Отечественная история. – 2001. – № 2. – С. 93–105.
2. Есикова Е. Журнал «Огонек» в контексте переходных эпох: автореф. дис. ... канд. истор. наук. – М., 2011.
3. Гордина О. Проблемы отечественной истории на страницах массового журнала «Огонек» 1987–1991 гг. Тематический анализ: Автореф. дис. ... канд. истор. наук. – М., 2004.
4. Мицкевич Э. Средства массовой информации в период перестройки / Э. Мицкевич // Социологические исследования. – 1990. – № 11. – С. 140–146.
5. Засеев В. Его точка опоры / В. Засеев // Огонек. – 1986. – № 3. – С. 1–2.
6. Кряквина З. Наташа – чемпион / З. Кряквина // Огонек. – 1986. – № 4. – С. 1–2.
7. Щербаков А. Отметка прожитому дню / А. Щербаков // Огонек. – 1986. – № 6. – С. 2; 8. Кривицкая Н. Миллионник / Н. Кривицкая, М. Шеховцова // Огонек. – 1986. – № 9. – С. 1–2.
9. Быков Н. Предчувствие весны / Н. Быков // Огонек. – 1986. – № 11. – С. 11–12.
10. Гуськов В. Задание на дом / В. Гуськов // Огонек. – 1986. – № 11. – С. 30.
11. Флоракис Х. Притягательная сила социализма / Х. Флоракис // Огонек. – 1986. – № 11. – С. 32.
12. Фава А. Неоценимое подспорье / А. Фава // Огонек. – 1986. – № 11. – С. 32.
13. Коротич В. О. Уходящая натура, или двадцать лет спустя / В. О. Коротич // Бульвар Гордона. – 2011. – № 1 [Электронный ресурс]. – Режим доступа – http://bulvar.com.ua/gazeta/archive/s1_64392/6617.html.
14. Матвеев В. Укротить ядерного дракона / В. Матвеев // Огонек. – 1986. – № 1. – С. 4–5.
15. Софронов Л. Дело правое и святое / Л. Софронов // Огонек. – 1986. – № 1. – С. 6–7.
16. Прохоров А. По законам познания и мира / А. Прохоров // Огонек. – 1986. – № 1. – С. 4.
17. Симонов В. Измена духу Женевы (интервью) / В. Симонов // Огонек. – 1986. – № 1. – С. 5–6.
18. Хворостецкий В. За мир без войн, без оружия / В. Хворостецкий // Огонек. – 1986. – № 5. – С. 1.
19. Николаев В. Ради всех земель / В. Николаев // Огонек. – 1986. – № 5. – С. 2.
20. Вире-Туоминен М. Ответственность за будущее / М. Вире-Туоминен // Огонек. – 1986. – № 5. – С. 3.
21. Амадор Х. Слово за США / Х. Амадор // Огонек. – 1986. – № 5. – С. 3.
22. Репин Н. Пусть победит разум / Н. Репин // Огонек. – 1986. – № 5. – С. 4.
23. Валаханович А. Забота о судьбе планеты / А. Валаханович // Огонек. – 1986. – № 5. – С. 4.
24. Есикова Е. М. Стиль публикаций журнала «Огонек» в эпоху перестройки: между советским и демократическим дискурсами / Е. М. Есикова // Вестник РУДН: Серия: Литературоведение, журналистика. – 2011. – № 2. – С. 84–89.
25. Солганик Г. Я. Язык современных СМИ / Я. Г. Солганик // Журналистика и культура русской речи. – 2004. – № 1. – С. 3–6.
26. Почта «Огонька». Наше «Я» // Огонек. – 1986. – № 47. – С. 10–11.
27. Бумагина Н. «Шары» белые и черные / Н. Бумагина // Огонек. – 1986. – № 37. – С. 18–19.
28. Коротич В. О. Уходящая натура, или двадцать лет спустя / В. О. Коротич // Бульвар Гордона. – 2010. – № 51 [Электронный ресурс]. – Режим доступа – http://bulvar.com.ua/gazeta/archive/s51_64358/6584.html.
29. Глотов В. «Огонек» – nostalgia: Проигравшие победители [Электронный ресурс]. – Режим доступа – http://www.belousenko.com/books/memoirs/glotov_ogonek.htm.
30. Осипов Ю. Наша жизнь не игра (интервью с Булатом Окуджавою) / Ю. Осипов // Огонек. – 1986. – № 47. – С. 18–20.
31. Кузнецов В. Школы глубинки / В. Кузнецов // Огонек. – 1986. – № 49. – С. 10–11.
32. Ицков И. Маршал Жуков / И. Ицков, М. Бабак // Огонек. – 1986. – № 48. – С. 5–8.
33. Ицков И. Маршал Жуков / И. Ицков, М. Бабак // Огонек. – 1986. – № 49. – С. 6–7, 26–27.
34. Ицков И. Маршал Жуков / И. Ицков, М. Бабак // Огонек. – 1986. – № 50. – С. 6–8.
35. Ицков И. Маршал Жуков / И. Ицков, М. Бабак // Огонек. – 1986. – № 51.
36. Дудинцев В. В дни испытаний / Дудинцев В. // Огонек. – 1986. – № 37. – С. 10–15. – С. 26–29.
37. Поликарпов В. Федор Раскольников / В. Поликарпов // Огонек. – 1987. – № 26. – С. 4–7.
38. От редакции // Огонек. – 1989. – № 1. – С. 6.
39. Симон А. А. «Больше демократии – больше социализма»: язык журнальной публицистики периода перестройки / А. А. Симон // Политическая лингвистика. – 2007. – № 21. – С. 46–49.
40. Коротич В. О. Уходящая натура, или двадцать лет спустя / В. О. Коротич // Бульвар Гордона. – 2010. – № 52 [Электронный ресурс]. – Режим доступа – http://bulvar.com.ua/gazeta/archive/s52_64376/6600.html

Анна Каюк

ТРАНСФОРМАЦИИ В РЕДАКЦИОННОЙ ПОЛИТИКЕ ЖУРНАЛА «ОГОНЕК» В КАНУН «ПЕРЕСТРОЙКИ»

В статье представлен обзор материалов журнала «Огонек» за 1986 г. На основании структурного и проблемно-тематического анализа публикаций выявлено чрезмерную консервативность и заидеологизированность материалов еженедельника. Охарактеризованы изменения в направлении демократизации публикаций, что связывается с появлением нового

главного редактора – В. Коротича. Подробно описана новая концепция журнала, что способствовала превращению «Огонька» в рупор перестройки.

Ключевые слова: «Огонек», «гласность», «перестройка», массовое издание, тематика публикаций.

Anna Kayuk

THE TRANSFORMATIONS IN EDITING POLICY OF THE «OGONEK» MAGAZINE ON THE «PERESTROIKA» EVE

A review of materials from the «Ogonek» magazine for 1986 year is presented in the paper. On the basis of the structural and topical analysis of the publications, an overly conservatism of the materials of this weekly magazine is revealed. The changes towards democratization of the publications associated with V. Korotich as a new Editor-in-chief are characterized. Instead of propaganda stamps, a growing number of bright facts and documents became appeared in the magazine. The papers are published on the hot and topical issues, such as trade mafia, market economy, the development of cooperatives, virgin soil processing, problems in culture and so forth. Innovations implemented by V. Korotich into the editorial policy contributed to a wider openness and democratization of the magazine publicism.

Key words: «Ogonek», «glasnost», «perestroika», mass publications, theme papers.

УДК930:94(477.43/.44=411.16) «195/201»

Валерій Кононенко

ЄВРЕЙСЬКА НАЦІОНАЛЬНА МЕНШИНА ПОДІЛЛЯ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТ. У ЗАРУБІЖНІЙ ІСТОРІОГРАФІЇ

У статті досліджується зарубіжна історіографія історії єврейської національної меншини Поділля другої половини ХХ – початку ХХІ ст. У статті автор зазначає, що упродовж 1990-х – на початку 2000-х років зріс інтерес до вивчення історії єврейської національної меншини як повоєнного радянського періоду, так і періоду незалежної України. У цей період з'явилися наукові дослідження відомих наукових центрів міжнародної юдаїки, що присвячені історії розвитку цієї національної громади не тільки України, а й безпосередньо Поділля.

Ключові слова: євреї, Україна, Поділля, історіографія, юдаїка.

Упродовж тривалого періоду історія єврейської національної меншини Поділля другої половини ХХ – початку ХХІ ст. фактично була не розкрита. Лише наприкінці 1990-х – на початку 2000-х рр. з'явилися праці, які були присвячені вивченню окремих аспектів життя євреїв Поділля зазначеного періоду як у вітчизняній, так і в зарубіжній історіографії.

Проте, саме зарубіжна історіографія спонукала значний інтерес до вивчення даного питання, заявивши про існування в окремих регіонах Поділля у другій половині ХХ ст. радянського, а згодом і пострадянського штетлу – як феномену єврейського містечка.

У статті автор ставить за мету проаналізувати останні зарубіжні дослідження життя єврейського населення Поділля у другій половині ХХ – початку ХХІ ст.

Для досягнення мети автором передбачено виконання наступних завдань: проаналізувати зарубіжну історіографію даного питання; охарактеризувати найбільш ґрунтовні зарубіжні дослідження історії єврейської національної меншини на Поділлі, визначити основну спрямованість інтересу зарубіжних істориків до вивчення історії єврейського населення Поділля ХХ – початку ХХІ ст.

Останніми роками сучасна українська наука поповнилася кількома науковими дослідження історіографії історії євреїв України. Одним із перших здійснив огляд наукових досліджень стосовно вивчення історії єврейської общини Поділля Л. Орловський [1]. Робота дослідника присвячена огляду наукового доробку вітчизняної та закордонної історичної науки стосовно різних сторін життя єврейської громади Поділля, що були підготовлені упродовж другої половини ХІХ – на початку ХХІ ст.

Загальний огляд сучасної зарубіжної історіографії історії та культури євреїв України зробив О. Козерод. Автор робить висновок, що зарубіжних істориків цікавлять теми єврейської історії та культури в Україні з огляду на те, що Україна є колыскою світового єврейства, країною, де практично кожне велике місто або районний центр якої пов'язані з єврейською історією. Саме історія єврейських громад регіонів України цікавить західних дослідників у найбільшій мірі [2, с. 25].